

ovira je, pomanjkljiv disciplinarni red na obrtnih nadaljevalnih šolah. Priznано je da dela najbolj trda buča šoli največje sitnosti in nagajivosti. Navadno so to tisti vajenci, ki jih je treba v obrtni nadaljevalni šoli šele učiti spoznavati črke in pisati, o risanju nimajo niti pojma. Disciplinarni red bi se moral za take nagajivce tako izpremeniti, da se vajenec, ki se ne pokori učitelju, od pouka za kazen odstrani, se mu vsako uro zaznamuje in kolikor ima takih ur, toliko tednov naj bi se mu učna doba podaljšala. Reorganizacija obrtnih nadaljevalnih šol in pa prememba učne trarine kakor tudi časa pouka je za razvoj in napredek neobhodna potreba. In če to ne bodo v doglednem času storili merodajni krogi, bo treba, da obrtniki z vsemi svojimi silami in močmi na raznih shodih odločno to zahtevajo. Za strokovni pouk, zlasti za oblačilne obrti, je neobhodno potrebno, da se za učitelje nastavi strokovno izobražene obrtnike. Učiteljem pa, ki se bavijo s strokovnim poukom stavbnih in drugih takih obrti, je pa treba dati posebne nagrade, da si ogledajo po večjih mestih uredbo združnih strokovnih šol in da tudi prisostvujejo pri strokovnem pouku. Zakaj to, kar je učitelj na ljudskih šolah, ki mora znati mladini ucepiti veselje in agilnost do učenja, to je tudi učitelj na obrtnih nadaljevalnih šolah, ki mora znati obrtnim vajencem ucepiti veselje do obrti in strokovnega pouka. Učitelj, ki poučuje na obrtnih nadaljevalnih šolah, mora biti o strokah ravno tako, oziroma še bolj poučen kot obrtniki sami. Zaradi tega bi pa bilo priporočljivo, da bi taki učitelji večkrat napravljali poučno potovanje v industrialne kraje, v večje mizarske, ključarske, kleparske in kamnoseške delavnice, kakor tudi v livarne itd., da si pridobe nekoliko upogleda, kako se stvari praktično izdelujejo.

Na Kranjskem je vsega skupaj 20 obrtnih pripravjalnih in nadaljevalnih šol s približno 1500 vajenci. Izven Ljubljane, ki šteje približno do 600 vajencev, jih ima obrtna nadaljevalna šola v Št. Vidu nad Ljubljano največ; to je do 150 vajencev. Najmanje vajencev, po številu 22, ima šola v Metliki.

Za razvoj obrtnih nadaljevalnih šol bi bilo velikega pomena, da bi se imenovali v odbor teh šol taki možje, ki so vneti zagovorniki obrtnih interesov, možje, ki so naprednih načel, zdravih nazorov in obrtnemu šolstvu z dušo in telesom naklonjeni. Šolskim odborom smejo obrtniki po pravici mnogo očitati, da je obrtno šolstvo in obrtništvo še danes na isti stopnji kot je bilo pred večjimi leti in da ni obrtno šolstvo vedno času primerno napredovalo.

(Konec)

Iz naše organizacije.

Trst.

Učiteljsko društvo za Trst in okolico v Trstu, napravi svoj vesednevni jesenski izlet v nedeljo 22. t. m.: Trst-Prvačina-Dornberg-Ajdovščina (izvir Hublja) Log-Vipava (izvir Vipave)-Branica (Čehovinov spomenik)-Štanjel-Trst. Odhod iz Trsta ob 6. uri z osebnim zj. ali ob 7.25 zj. z brzovlakom po Bohinjski železnici. Povratek iz Štanjela poljubno. Ob 1. uri pop. skupni obed v Vipavi.

V četrtek 19. t. m. ob 5. uri pop. pa je pevska vaja v sveterimskem „Narodnem domu“.

Na obilno udeležbo vabi člane in prijatelje učiteljstva odbor.

Goriško.

Učiteljsko društvo za goriški okraj je imelo 5. t. m. v Gorici svoj izredni občni zbor z edino točko dnevnega reda: razgovor o napadih na napredno učiteljstvo v klerikalnih listih. Navzočih je bilo 72 kolegov in koleginj. Predsednik tovariš g. Jug otvori zborovanje s pozdravom na navzoče tovariše ter goste iz tržaškega in sežanskega okraja. Omenil je, da hočejo nasprotniki trgati naše bojne vrste in pozival na složno delo-

vanje nasproti sovražnikom, ki jasno kažejo svoje namene v klerikalnih listih. Nato je dal besedo tov. K r i ž m a n u, ki je obrazložil momentani položaj naprednega učiteljstva z ozirom na novo strujo. Omenil je med drugim, da pravih roditeljev te akcije ne smemo gledati v onih nesposobnih učiteljskih marijonetah, ki so prešle v službo klerikalizma, pač pa v nam nasprotni duhovščini, ki se boji naše sloge in našega napredka. Hočejo nas razdružiti, da bi toliko lažje ribarili v kalnem. Naša organizacija ni protiverska, kakor trde vedno klerikalni listi, priča za to je dosedanje naše delovanje. Dalje pišejo nasprotniki, da vlada pri našem društvu terorizem. Pozivljam javno, da se oglase vsi oni kolegi, oziroma koleginje, ki mislijo z nasprotnikom, da se tukaj res terorizira. Nasprotnikom je naše složno delovanje trn v peti, zato pišejo o terorizmu. Kdor pristopi novemu društvu, ta izdaja našo organizacijo, ta taji fakta. V listih vabijo k pristopu vse one, ki pri nas ne uživajo časti. Mi ne podeljujemo časti, pač pa dajemo sposobnim tovarišem priliko za delo.

Predlaga, da se izreče ogorčenje nad podlo pisavo klerikalnih listov. Sprejeto soglasno. Dalje se sklene, da se udeleži društvo in corpore ustanovnega shoda „društva krščansko mislečih učiteljev za Goriško“ v „Sol. domu“, kamor smo se podali takoj po končanem zborovanju.

Prišedši tja smo videli v dvorani zbrano vse krščansko misleče učiteljstvo: šest učiteljev in štiri učiteljice iz goriškega, enega učitelja iz gradiščanskega okraja, dalje enega e. kr. učitelja pripravnice, štiri upokojene učitelje, sedaj v „Sol. domu“, cesarskega svetnika Vodopivca, štiri učiteljice „Sol. doma“, 17 duhovnov, enega četrtoletnika in dva tretjeletnika z učiteljskega v Kopru, dva kmeta iz Kala, enega črevljarja, enega svečarja, urednika „Gorice“ Kremžarja in drž. in dež. poslanca Jakliča.

Upokojeni učitelj Abram otvori shod in poda besedo kršč. katol. mislečemu darvinistu Likarju. Ta za kako samostojnost popolnoma nesposobni fantič prečita od kakega dušnega pastirja sestavljen apel na zbrano učiteljstvo, slikajoč najnujnejšo potrebo ustanovitve „društva kršč. mislečih učiteljev za goriško-gradiščansko deželo“. Te neslanosti je sprejelo zavedno učiteljstvo z raznimi sarkastičnimi medklci in zafrkacijami. Po končanem uvodu prečita pravila, ki jih je oslilo napredno učiteljstvo s primernimi opazkami. Po prečitavanju pravil se oglasi za besedo drž. in dež. poslanec Jaklič, katerega je pozdravilo učiteljstvo s frenetičnimi pereat-klici in z burno, več minut trajajočo demonstracijo, nakar se je napredno učiteljstvo odstranilo iz dvorane, ker se mu je zdelo pregrešno poslušati glas učitelja-izdajice. Zavedno učiteljstvo se je namenilo pri shodu polemizirati z nasprotniki. Ni se nam pa zdelo primerno in dostojno to izvesti, opazivši v družbi kmete, črevljarje, svečarje itd., ter da sta bila, vsaj po zunanje sodeč, (bila sta v salonski obleki), voditelja kršč. misleče učiteljske organizacije tovariša, s katerima je učiteljstvo že davno obračunalo in katerih se sramuje.

Na naslov novega društva ne rečemo drugega, kot — requiesces in pace! —č.

Občni zbor tolminskega učiteljskega društva se je izvršil dne 8. septembra v Kobaridu. Ne spominjamo se, da bi bila že kdaj pri društvenem zborovanju tako velika udeležba; nad 50 nas je bilo. Vsa čast posebno zavednim gospicam koleginjam in pa tovarišem s Cerkljanskega, ki se niso ustrašili dolge poti.

Predsednik M. K e n d a je v lepem govoru pozdravil zbrano učiteljstvo ter naglašal potrebo edinosti in značajnosti posebno sedaj, ko izkušajo rušiti našo stanovsko organizacijo. — Iz tajnikovega poročila je bilo razvidno, da je bilo društveno delovanje v preteklem letu jako živahno. Odbor je imel 7 sej; sklicana sta bila dva izredna občna zbora z znanstvenim predavanjem in risarskim tečajem. Vdovi blgp. J. Lego smo izrazili pismeno iskreno sožalje ter se po odposlanstvu udeležili pogreb. izprevoda nepozabnega S. Gregorčiča. Dvema pok. tovarišicama je postavilo društvo nagrobni spomenik. Koncem pozivlja poročilo vse učiteljstvo na krepko delo za blagor ljudstva ter v povzdigo šolstva in učiteljskega stanu. — Blagajnikovo poročilo nam je pokazalo, da se mora društvo boriti v gmotnem oziru z velikimi težavami. Temu je predvsem krivo neredno plačevanje letnih doneskov. V prihodnje naj se izboljšajo te razmere!

Nato je spregovoril tajnik A. Kutin par besed novim gg. kolegijam in kolegom. S toplimi akcenti jih je izpodbujal na resno in težavno delo ljudskih vzgojiteljev v šoli in izven nje ter jih prosil, naj nam bodo zvesti in odkriti tovariši, iskreni rodoljubi in odločni ter značajni možje.

Tovariš Rakovšček je jako zanimivo poročal o stanovski organizaciji in o pridobivanju šoli odrasle mladine. Priporočal je organizirano izvenšolsko prosvetno in socialno delo ter posebno poudarjal, da moramo biti demokratični, ker smo zaradi ljudstva tu.

Gospica koleginja Pavšičeva je nato po svojem poročilu o zborovanju „Zaveze“ v soglasju s predgovornikom in na podlagi njegovih izvajanj predlagala poseben odsek za organizacijo izvenšolskega kulturnega in socialnega delovanja učiteljstva. Po Kutinovem nasvetu se je poverila ta naloga že obstoječemu odseku za politično organizacijo.

Prav zanimivo je bilo poročilo zastopnikov učiteljstva v c. kr. okr. svetu. Navzoča sta bila oba zastopnika, kakor tudi g. nadzornik. Posamezni učitelji so stavliali vprašanja katera sta onadva pojasnjevala. Razen v dveh točkah (neko premeščenje in triletni dopust!) je učiteljstvo vzelo na znanje njih delovanje, še posebej upošteva težavne okoliščine, ki ovirajo dosego večjih uspehov. Učiteljstvo jima je hvaležno, da sta drage volje poročala ter nista nasprotna stvarni in mirni kritiki.

Volitev odbora se je izvršila po listkih. Izvoljeni so bili skoraj soglasno vsi prejšnji odborniki, le mesto tov. Stresa, ki je premeščen v Cerčno in bi se težko udeleževal sej, je prišel v odbor Rakovšček.

Po dovršenem zborovanju smo imeli pri Kotlarju skupno kosilo, kjer smo v lepi slogi še marsikatero rekli v pouk in razvedrilo. Dal Bog, da bi se še večkrat sešli v tako obilem številu!

Književnost in umetnost.

Popotnik. Letnik XXVIII. Štev. 8. — Tovariš A. Pesek objavlja na uvodnem mestu spis „Tudi osebná pola“, kjer pripoveduje, kako praktično je uredil na svoji šoli zapisnik izposojenih knjig iz šolarske knjižnice, ki podaja pregled o vseh knjigah, ki jih je prečital otrok v šoloobiskujoči dobi. Posne-manja vredno! — Ivan Bajželj objavlja konec znamenitega spisa o „Telesni vzgoji“, ki brezdvomno zasluži največjega uvaževanja. — „Triandrus“ se imenuje spis Mira Šijanča, v katerem bo opisal Aristotela, Platona in Sokrata, „to trojico cvetu na pedagoškem polju“. V tej številki začenja s Sokratom. Zanimivo delo! — „Nazorni uk — propedeutika realij“ je naslov nadaljevanja spisa Elize Kukovčeve (Iz zgodovine). — „Književno poročilo“ prijavlja oceno Drescherjeve knjige „Elternabende“ (spisal Ant. Leban), Lapajnetove knjige „Slovenski posojilničar“ ter navaja tiste knjige „Slov. Šol. Matic“, ki jih priporoča naučno ministrstvo. — „Razgled“ (Listek — Pedagoški paberki — Kronika) je bogato založen z raznovrstnim drobižem.

Domače ognjišče. Štev. 8. ima to-le vsebino: 1. Jerica Zemljanova: Otroci, naši biseri, pazimo nanje! — 2. Rudolf Horvat: O vzgoji otrok v predšolski dobi. — 3. Ob počitnicah. — 4. Mladika, prvi slovenski penzionat ženskega vzgojevalnega in nabraževalnega društva v Ljubljani. — 5. Listek. Ivo Trošt: Veliki Martinek. — 6. Dopisi. — 7. Drob-tine. — Toplo priporočamo.

Zvonček prijavlja v 9. letošnji številki to izbrano in raznovrstno vsebino: 1. Borisove pesmi. — 2. V Konjskih vodah. Andrej Rapč. Povest. — 3. Prvi grozd. Slika. — 4. Tat. Slika v barvotisku. — 5. Čebelica in čmrlj. Sorin. Basen. — 6. Tiho, vse tiše... Fran Žgur. Pesem. — 7. Enopérka. Avguštín Šabec. Poučni spis. — 8. Zgode in nezgode. Iv. Kiferle. Povest. — 9. Veseli ljudje. Slika v barvotisku. — 10. Premodre glave. Silvester K. Narodna smešnica. — 11. Raszodba. Ivo Trošt. Povest. — 12. Ježovo potovanje. Borisov. Pesem. — 13. Dober tek. Slika v barvotisku. — 14. Križi in težave iz mojih dijaških let. Fr. Rojce. Povest. — 15. Pouk in zabava. Besedna naloga. Lina. — Rešitev. — Kotiček gospoda Doropoljskega.

Zreo učitelj. Napisao Davorin Trstenjak. Zagreb 1907. Nakladom Hrvatske knjižare i industrije papira (Lav. Klein) u Zagrebu. — Str. 243, cena 1 K 60 h. — O tem znamenitem delu izpregovorimo pozneje.

Dragotin Kette: Poezije. Naznanili smo že, da so izšle Poezije mladega pesnika Dragotina Ketteja v drugi, pomnoženi in ilustrovani izdaji, ki jo je oskrbel podjetni založnik L. Schwentner. — Sodba o pesniku Ketteju je že gotova. Vsa kritika — tudi naša — jo je izrekla že ob prvi izdaji njegovih pesmi: Kette je brez dvoma eden najnadarjenejših slovenskih lirikov, katerega pesniška sila se kaže v zmagoslavnem sijaju njegovih sonetov. Jezik je zvoneč in ubraz, ton pesmi naroden. Bil je šele v razvoju svojega pesniškega ustvarjanja. Dvignil bi se visoko kakor malokdo pred njim in za njim, a zadela ga je usoda toliko mladih izvoljenih Slovencev: umrl je! — To je jedro vseh kritik, ki so že bile izrečene. Ponavljamo ga danes, saj se ne da ob teh Poezijah nič drugače misliti in soditi. Kar je — je in ostane! — Tej izdaji so dodane nekatere drobne pesemce in pripovedne stvarce, ki jih je napisal Kette slovenski mladini. Toda ne pod vplivom „Vrtčevega“ urednika, kakor piše „Dom in Svet“, ampak pod vplivom lastnega pesniškega genija. Tako sugeriranje „vplivanja“ je prazna fraza in golo bahaštvo. — Ilustracije je izvršil Maksim Gaspari. V veliki večini so te risbe krasne, ker se vjemajo z besedilom tako, kakor bi same iztekale iz njega. — Zunaj in znotraj je ta knjiga v resnici lepa.

Politiški pregled.

* **Češki socialni demokratje na Moravskem in geslo:** Češki otrok v češko šolo! 18. pret. m. je bilo v Brnu sedem shodov čeških soc. demokratov, potem shod na Kralovem Polju, tabori v Židenicah, v Zabřehu in v Hrabovem pri Mor. Ostravi, ki so se pečali vsi s šolskim vprašanjem. Na taboru v Zabřehu je bila sprejeta resolucija, v kateri se pravi: „Nadalje nalaga tabor vsem delavskim očetom in materam kot moralno dolžnost, držati se pri upisovanju otrok v šolo edino pravega načela velikega učitelja narodov Jana Amosa Komenskega: Češki otrok v češko šolo! — Na taboru v Hrabovem so sprejeli udeleženci resolucijo: „Proglašamo, da smo si vsvesti, da se more samo v materinščini položiti temelj k temu, da bi se iz mladine vzgojevali ponosni državljani, ki bodo znali kdaj braniti svoje pravice. Pozivamo tudi zavedne sodruge in sodržavljane, da bi svojih otrok ne oropali edino prave vzgoje, ki je mogoča samo v materinskem jeziku, s tem, da jih pošiljajo v ponemnujoče in poneumnjujoče šole ter obljublamo, da si bomo prizadevali, da bo poneumnova nje delavskih otrok v šolah s tujim učnim jezikom prenehala.“

* **Vlada v službi škofov.** „Venkov“ poroča, da so namestništva na Češkem, Moravskem in v Šleziji zaupno naročila političnim oblastim, naj strogo opazujejo duhovnike, ki so pristaši novega reformnega gibanja in sploh nezadovoljni elementi ter naj vestno poročajo deželni vladam, kaj so opazili.

* **Razdelitev deželnega šol. sveta na Moravskem v nemški in češki oddelek** je izvršena, kakor smo že poročali. Na temelju zakona z dne 27. oktobra 1905. l. je češki in nemški oddelek eden od drugega popolnoma neodvisen ter uraduje in sklepa samostojno. Naloga vsakega teh dveh oddelkov je: nadzorovati okrajne in mestne šolske svete, učiteljišča in tem pripadajoče vadnice ter na njih stopnji stoječe privatne in strokovne šole. Imenovana oddelka šolskega sveta imata pravico imenovati učitelje po veljavnih predpisih, potrjevati ravnatelje in učitelje na občinskih srednjih šolah, podajati zvedenska mnenja o šolskih knjigah in učnih pripomočkih za srednje in strokovne šole. Vsakemu oddelku predseduje predsednik ali po njem določeni namestnik. Člani vsakega oddelka so: 1. pet zastopnikov deželnega odbora, 2. zastopnik mesta Brna, 3. referent za administrativne (upravne) in gospodarske reči, 4. deželni šolski nadzorniki, ki jim je stalno poverjeno nadzorstvo nad češkimi ali nemškimi šolami, 5. dva katoliška, en protestantski duhovnik in en zastopnik židovske vere, 6. trije zastopniki učiteljskega stanu, in sicer eden za ljudske šole, eden za realke, eden za gimnazije. Uradni in obravnavalni jezik je v češkem oddelku češki, v nem-